

**Bank Olmayan Kredit Təşkilatı
“Embafinans” MMC**

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Maliyyə Hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	Giriş	5
2	Şirkətin əməliyyat mühiti	5
3	Əsas uçot siyasəti.....	6
4	Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr.....	11
5	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi.....	13
6	Yeni uçot qaydaları	14
7	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	15
8	Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar.....	16
9	Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	25
10	Sair aktivlər.....	25
11	Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	26
12	Banklardan alınmış kreditlər	26
13	Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	27
14	Nizamnamə kapitalı	27
15	Sair öhdəliklər.....	27
16	Faiz gəlirləri və xərcləri	27
17	Haqq və komissiya gəlirləri və xərcləri.....	28
18	İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	28
19	Mənfəət vergisi	28
20	Dividendlər.....	30
21	Səqmentlər üzrə təhlil.....	30
22	Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	31
23	Kapitalın idarə olunması	40
24	Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər.....	40
25	Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar	40
26	Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi.....	42
27	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	42
28	Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	43
29	1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti	44

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Bank Olmayan Kredit Təşkilatı “Embafinans” MMC-nin Səhmdarlarına və Rəhbərliyinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Bank Olmayan Kredit Təşkilatı “Embafinans” MMC-nin (“Şirkət”) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Şirkətin maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Şirkətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Audit yanaşmamız

Əhəmiyyətlilik

- Ümumi əhəmiyyətlilik: Xalis faiz gəlirlərinin 2.5%-ni əks etdirən 113 min Azərbaycan manatı (“AZN”)

Əsas audit məsələləri

- Müştəilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat

İcmal

Audit metodologiyamızın bir hissəsi kimi, biz əhəmiyyətlilik dərəcəsinin müəyyən etdik və maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi riskinin qiymətləndirdik. Xüsusilə biz rəhbərliyin (məsələn, ehtimalların irəli sürülməsi və qeyri-müəyyən xarakterli gələcək hadisələrin nəzərdən keçirilməsini özündə ehtiva edən əhəmiyyətli uçot təxminləri) subyektiv mülahizələr tətbiq etdiyi sahələri təhlil etmişik. Bütün audit yoxlamalarımızda olduğu kimi, biz, həmçinin rəhbərlik tərəfindən daxili nəzarət sistemində sui-istifadə riskini nəzərdən keçirmiş, eləcə də, digər məsələlərlə yanaşı, fırıldaqçılıq hallarına görə əhəmiyyətli təhriflərə səbəb olan qeyri-obyektivlik əlamətlərinin olub-olmadığını təhlil etmişik.

Biz audit prosedurlarının həcmi bütövlükdə maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək məqsədilə kifayət qədər işləri yerinə yetirmək üçün Şirkətin strukturunu, uçot proseslərini və nəzarət vasitələrini, habelə Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi sektorun xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq müəyyən etmişik.

Əhəmiyyətlik

Audit prosedurlarının həcmi əhəmiyyətlik dərəcəsindən asılıdır. Audit maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək üçün nəzərdə tutulur. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Peşəkar mülahizəmizə əsasən biz kəmiyyət baxımından müəyyən əhəmiyyətlik dərəcəsini, həmçinin aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, bütövlükdə Şirkətin maliyyə hesabatları üçün ümumi əhəmiyyətliliyi müəyyən etmişik. Bu göstəricilər və keyfiyyət amilləri sayəsində biz auditin həcmi, habelə audit prosedurlarının məzmununu, müddətini və həcmi müəyyən etmiş və mümkün təhriflərin fərdi və ya məcmu olaraq bütövlükdə maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirmişik.

Ümumi əhəmiyyətlik

113 min AZN

Əhəmiyyətliliyin müəyyən edilməsi

Şirkətin xalis faiz gəlirlərinin 2.5%-i

Tətbiq edilmiş əhəmiyyətlik dərəcəsinin əsaslandırılması

Biz əsas göstərici kimi "faiz və oxşar gəlirlər üzrə xalis marjı" istifadə etmişik, belə ki, bu göstərici Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi sektor üçün ümumi qəbul edilmiş göstəricidir.

Biz bu sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlara tətbiq edilən kəmiyyət baxımından əhəmiyyətlik dərəcəsinə uyğun olaraq 2.5%-lik əmsal seçmişik.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mülahizəmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının audit zamanı ortaya çıxan ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Bu məsələlər bütövlükdə maliyyə hesabatlarının audit və hazırkı maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmış və biz bu məsələlərə dair ayrı rəy bildirmirik.

Əsas audit məsələsi

Əsas audit məsələsinə dair audit prosedurları necə həyata keçirilmişdir

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat

Gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablama. Gözlənilən kredit zərərləri gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir.

ECL-in qiymətləndirilməsi Şirkət tərəfindən istifadə olunan dörd parametrlə əsasən həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR"). Şirkət gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Şirkət risklər, kredit riskinə məruz qalan dəyər, risklərin azaldılması üsulları, eləcə də proqnoz hadisələri və şəraitlərin onlara göstərə biləcəyi təsirlər barədə ətraflı məlumata əsaslanan təxminlərdən istifadə edir.

Biz Şirkətdə ECL-in hesablanması prosesini təhlil etmişik. Bu təhlil ECL üzrə hesablamaların müəyyən edilməsində Şirkət tərəfindən istifadə edilən əsas məlumatları və sistemləri əhatə edir. Biz, həmçinin ECL-in hesablanması üçün Şirkətin tətbiq etdiyi əhəmiyyətli mülahizələr, belə mülahizələri təsdiqləyən məlumatların qənaətbəxşliliyi, eləcə də bu mülahizələr ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin dərəcəsi barədə məlumat əldə etmişik.

Biz rəhbərlik tərəfindən hazırlanan və tətbiq edilən ECL metodologiyasının uyğunluğunu nəzərdən keçirmişik. Bu prosesə model riski üzrə parametrlər (PD, LGD və EAD), proqnoz məlumatları, müvafiq çəki əmsalları, mərhələlərin təhlili və ECL-in hesablanması kimi komponentlər daxildir.

Biz aşağıdakılar vasitəsilə PD, LGD və EAD-nin uyğunluğunu qiymətləndirmişik:

- metodologiya və fərziyələrə dair ətraflı məlumatların əldə edilməsi;
- kredit portfelinin seqmentlərə bölünməsinə dair Şirkətin yanaşmasının uyğunluğunun yoxlanılması;
- məlumatların keyfiyyətini, açılma və bağlanma tarixlərini, gecikmə günləri və ödəniş cədvəllərini nəzərdən keçirməklə 12 aylıq PD və bütöv müddət üzrə PD-nin yaradılmasında istifadə edilən modelləşdirmə metodologiyasının qiymətləndirilməsi; proqnoz məlumatların modelə tətbiq edilməsinin uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;

Audit riskinin səviyyəsini, müştərilərə verilmiş kreditlərin əhəmiyyətini, ECL-in qiymətləndirilməsində tətbiq olunan mürəkkəblilik və yüksək mülahizə dərəcəsini nəzərə alaraq, müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat əsas audit məsələsi hesab edilmişdir.

Bax: Qeyd 4 "Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr" və Qeyd 8 "Müştərilərə verilmiş kreditlər".

- pul şəklində geri qaytarmanın uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- BMHS 9-a uyğun istifadə edilən statistik metodologiyanın uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- LGD modelləşdirməsi və kreditlərin ödənilməsinə dair prosedurların yerinə yetirilməsi üçün portfel/seqmentlər üzrə defolt məlumatlarının qənaətbəxşliyinin müəyyən edilməsi.

Biz müvafiq proqnoz ssenariləri, təyin edilmiş çəki əmsalları, istifadə edilmiş dəyişənlər və əsas ssenarilərlə bağlı ssenarilərin təhlil edilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən metodologiya barədə ətraflı məlumat əldə etmişik.

Biz ECL-in hesablanmasında diskontlaşdırma üçün effektiv faiz dərəcəsindən (EIR) istifadə edilməsi məntiqinə dair məlumat əldə etmişik.

Biz müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyatlara dair maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanmış məlumatları nəzərdən keçirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqqılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkəti ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranırsa bilərəkdən və ya fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mülahizə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqqılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqqılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Şirkətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.

- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

Biz, həmçinin korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə müstəqillik ilə bağlı müvafiq etik normalara riayət etdiyimiz barədə bəyanat verir və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün münasibətlər və digər məsələlər, habelə zəruri hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri barədə məlumat veririk.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər arasında biz cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi üçün ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən də əsas audit məsələlərini müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi və ya çox nadir hallarda, məsələ haqqında rəyimizdə açıqlamanın verilməsinin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyi hallar istisna olmaqla, bu məsələni rəyimizdə təsvir edirik.

Audit nəticəsində dərc olunan hazırkı müstəqil auditor hesabatına görə cavabdeh layihə üzrə partnyor Fəxri Mustafayevdir.

PraysvoterhausCoopers Audit Azerbaijan LLC

13 may 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

"BOKT Embafinans" MMC
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	194,567	170,848
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	23,434,041	15,516,813
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	9	5,279,023	5,622,550
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri		-	151,083
Sair aktivlər	10	737,098	576,816
CƏMI AKTİVLƏR		29,644,729	22,038,110
ÖHDƏLİKLƏR			
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	11	2,791,816	-
Banklardan alınmış kreditlər	12	9,665,078	7,310,733
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	13	500,950	107,697
Cari il üzrə mənfəət vergisi öhdəlikləri		412,979	43,107
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	19	45,232	-
Sair öhdəliklər	15	2,047,278	1,730,117
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		15,463,333	9,191,654
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı		10,000,000	10,000,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		4,181,396	2,846,456
CƏMI KAPİTAL		14,181,396	12,846,456
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		29,644,729	22,038,110

10 may 2019-cu il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Samir İsgəndərov
 İdarə Heyətinin Sədri

Elnur Kazımov
 Maliyyə Direktoru

“BOKT Embafinans” MMC
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2018	2017
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəliri	16	5,782,039	4,380,527
Faiz və oxşar xərclər	16	(1,263,032)	(1,180,847)
Xalis faiz marjası və oxşar gəlirlər (Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılması)/kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın bərpası	8	4,519,007 (65,263)	3,199,680 88,814
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz marjası və oxşar gəlirlər		4,453,744	3,288,494
Haqq və komissiya gəlirləri	17	1,214,947	742,757
Haqq və komissiya xərcləri	17	(226,322)	(179,413)
Aktivlərin bazar dərəcəsinə aşağı faizlə ilkin tanınmasından zərər		-	(71,818)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		565	(800)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	18	(3,140,369)	(3,072,362)
Vergidən əvvəlki mənfəət Mənfəət vergisi xərci	19	2,302,565 (475,271)	706,858 (137,858)
İl üzrə mənfəət		1,827,294	569,000
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		1,827,294	569,000

“BOKT Embafinans” MMC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	2,877,456	12,877,456
İl üzrə mənfəət		-	569,000	569,000
2017-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	569,000	569,000
Ödənilmiş dividendlər	Error!	-	(600,000)	(600,000)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	2,846,456	12,846,456
BMHS 9-a keçid:				
- gözlənilən kredit zərərlərinin yenidən ölçülməsi, vergi çıxılmaqla	Error! Reference source not found.	-	128,462	128,462
- digər təsirlər		-	(170,816)	(170,816)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəlişdən sonrakı qalıq		10,000,000	2,804,102	12,804,102
İl üzrə mənfəət		-	1,827,294	1,827,294
2018-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	1,827,294	1,827,294
Ödənilmiş dividendlər	Error!	-	(450,000)	(450,000)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	4,181,396	14,181,396

“BOKT Embafinans” MMC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		3,827,898	3,459,392
Ödənilmiş faizlər		(1,165,221)	(1,194,561)
Alınmış haqq və komissiyalar		111,632	90,053
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(226,322)	(179,413)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri		(2,765,093)	(2,719,611)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(90,000)	(180,000)
<hr/>			
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti		(307,106)	(724,140)
<hr/>			
<i>Xalis artım:</i>			
- müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda		(7,807,875)	(513,644)
- sair aktivlərdə		(160,280)	49,660
<hr/>			
<i>Xalis artım:</i>			
- sair öhdəliklərdə		2,157,414	2,334,824
- tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlərdə		1,496,568	446,846
<hr/>			
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(4,621,279)	1,593,546
<hr/>			
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması		(31,750)	(21,608)
<hr/>			
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(31,750)	(21,608)
<hr/>			
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Banklardan alınmış kreditlər üzrə gəlirlər		16,477,292	3,831,000
Banklardan alınmış kreditlərin qaytarılması		(14,169,979)	(4,731,936)
Korporativ istiqrazların emissiyası		3,000,000	-
Korporativ istiqrazların ödənilməsi		(180,000)	-
Ödənilmiş dividendlər		(450,000)	(600,000)
<hr/>			
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		4,677,313	(1,500,936)
<hr/>			
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(565)	(800)
<hr/>			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım		23,719	70,202
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		170,848	100,646
<hr/>			
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		194,567	170,848
<hr/>			

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq “BOKT Embafinans” MMC (“Şirkət”) üçün hazırlanmışdır.

Şirkət Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Şirkətin səhmdarları haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

Səhmdarlar	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Cənab Elşad Abbasov İnşalla oğlu	60%	60%
Cənab Məşhur Məmmədov Şahbaz oğlu	40%	40%
Cəmi	100%	100%

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixinə Şirkətin son nəzarətədiçi tərəfi cənab Elşad Abbasovdur.

Şirkətin əsas fəaliyyəti. “Embafinans” MMC (“Şirkət”) 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasında təsis edilmiş bank olmayan kredit təşkilatıdır. Şirkət Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (“ARMB”) tərəfindən verilmiş BKT-10 sayılı xüsusi lisenziya əsasında fəaliyyət göstərir və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası tərəfindən tənzimlənir. Şirkət əsasən fiziki şəxslərə öz əlaqəli tərəfi olan “Embawood” MMC-dən mebel və digər məişət avadanlıqları almaq üçün kreditlər verir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə belə kreditlər müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 73%-ni (31 dekabr 2017: 87%) təşkil etmişdir. Bu lisenziya Şirkətə təminat şəklində nağd depozitlər və belə depozitlər formasında təminatlar əldə etmək hüququ vermir.

Şirkətin hüquqi və faktiki ünvanı. Şirkətin hüquqi və faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir:

15 B.Bağirova küçəsi, AZ1065

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) təqdim edilir.

2 Şirkətin əməliyyat mühiti

Azərbaycan Respublikası. 2018-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas makroiqtisadi proseslər müşahidə edilib. Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi islahatlar Azərbaycan iqtisadiyyatının sabit inkişafına əhəmiyyətli töhfə verib. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının 2018-ci ildə həyata keçirdiyi pul-kredit siyasəti aşağı və stabil inflyasiyanın təmin edilməsi yolu ilə qiymətlər sabitliyinin əldə olunmasına yönəlmiş, əhali və işgüzar fəaliyyət üçün əlverişli sosial-iqtisadi mühitin formalaşmasına istiqamətlənmişdir.

İl ərzində inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı olmuş, xarici sektorda müsbət meyillər baş vermiş, tədiyə balansının profisiti ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artmasına şərait yaratmışdır.

Bununla yanaşı, vergi sistemində də əhəmiyyətli tədbirlər görülmüşdür. Vergi sisteminin çevikliyini və şəffaflığını təmin etmək məqsədilə Vergi Məcəlləsinə bir çox dəyişikliklər edilmişdir. 2018-ci ildə imzalanmış “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında Qanunun” qəbul edilməsi nəticəsində Vergi Məcəlləsinə bir çox güzəştlər tətbiq edilmiş, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri 7 il müddətinə vergidən azad edilmiş, neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən şəxslərin gəlirləri üçün vergi dərəcələri azaldılmışdır.

2019-cu ilin yanvar ayında beynəlxalq kredit reytingi agentliyi olan “Standard & Poor’s” Maliyyə Xidmətləri MMC Azərbaycanın uzunmüddətli suveren kredit reytingini xarici və milli valyutada “BB+/B” səviyyəsində təsdiqləyib. Uzunmüddətli kredit reytingi üzrə proqnoz “sabit” saxlanılıb. Agentlik Azərbaycanın iqtisadi artımının orta səviyyədə bərpa olunacağını, lakin hələ də neft sənayesi tendensiyalarından və dövlət investisiyalarından asılı olacağını proqnozlaşdırır.

12 Şirkətin əməliyyat mühiti (davamı)

Şirkətin rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqçılıq tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən müəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanımaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9 və BMHS 15-ə keçidlə əlaqədar uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (Qeyd 5 və Qeyd 29-a baxın).

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yeni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yeni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yeni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərler istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyər dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən (“FVOCI”) borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“standart şərtlər” əsasında alış və satışlar), Şirkətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Şirkətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Şirkət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Şirkətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Şirkətin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Şirkətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Şirkət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili).

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Şirkət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Şirkət amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (ECL) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Şirkət hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc aletləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Şirkət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aleti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Şirkət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Şirkət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 22-də təqdim edilir. Şirkət maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Şirkət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 22-də izah edilir. Həmin Qeyddə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Şirkət tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Şirkətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Şirkət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Şirkət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Şirkət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Şirkət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda.

Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktivi tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğine asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan banklararası depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Yalnız qanunvericiliklə müəyyən edilmiş şərtlər (məsələn, bəzi ölkələrdə borcun kapitala konvertasiya edilməsi üzrə müddəalar), müqavilənin şərtlərinə daxil ediləcəyi və hətta qanunvericiliyin dəyişdirilməsindən sonra tətbiq ediləcəyi hallar istisna olmaqla, SPPI təhlilinin nəticələrinə təsir göstərmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Şirkət tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Şirkət müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Dəyersizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Şirkət tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 24-də göstərilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyersizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla ilkin dəyerdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyersizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərində qədər azaldılır və dəyersizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərerdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyersizləşmə zərəri bərpa edilir.

Əmlak və avadanlıqların silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərəre daxil edilir (sair əməliyyat gəlirləri və ya xərclərinin tərkibində).

Amortizasiya. Əmlak üzrə amortizasiya düz xətt metoduna əsasən, yeni aşağıda göstəriləndiyi kimi, əsas vəsaitlərin təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	<u>Faydalı istifadə müddəti</u>
Binalar	25 il
Kompüter və avadanlıqlar	5 il
Nəqliyyat vasitələri	5 il

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Şirkət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyərindədir. Əgər Şirkət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Şirkətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Əməliyyat lizinqi. Şirkət lizinq obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların lizinq verəndən Şirkətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan lizinq müqaviləsi üzrə lizinq alan qismində çıxış etdiyi hallarda, ümumi lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən mənfəət və ya zərəre aid edilir.

Aktivlər əməliyyat lizinqinə verildikdə alınacaq lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Banklardan alınmış kreditlər. Banklardan alınmış kreditlər rezident və qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Banklardan alınmış kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərle qeydə alınır.

Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər. Şirkət öz tərəfdaşlarından mebel və digər məişət avadanlıqlarını almaq üçün müştərilərə müəyyən edilmiş müddətə və faiz dərəcəsi ilə kreditlər verir. Malların nağd qiyməti kreditin verildiyi tarixdə və ya sonrakı tarixdə birbaşa olaraq tərəfdaşlara köçürülür. Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlar. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar Şirkət tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazlardan ibarətdir. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə sair məcmu gəlirlərdə qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlərdə qeydə alınır.

Cari il üzrə mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İkinci uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələridən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Şirkətin qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Şirkətin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında tanınır.

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat “hesabat tarixindən sonrakı hadisələr” qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Şirkət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Şirkətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Şirkət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Haqq və komissiya gəlirləri. Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Şirkət tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Belə gəlirlərə üçüncü şəxslərin adından kreditlər üzrə xidməti haqqı və s. daxildir. Dəyişən ödənişlər rəhbərliyin fikrincə əhəmiyyətli dərəcədə geri qaytarılmayacağı ehtimalı yüksək olan məbləğdə tanınır.

Sair haqq və komissiya gəlirləri Şirkət öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Belə gəlirlərə müştəri adından xarici valyutanın satışı və ya alışının təşkili üçün ödənişlər, ödənişlərin emalı haqqı, nağd pul hesablaşmaları üçün ödənişlər, pul vəsaitlərinin toplanması və ya ödənilməsi və yaxud kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların əldə edilməsi, habelə biznesin alınması və ya satılması kimi əməliyyatlarda üçüncü tərəfin adından danışıqların aparılması və ya danışıqlarda iştirak üçün komissiya və haqlar daxildir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Şirkətin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutasıdır. Şirkətin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır.

Monetar aktiv və öhdəliklər ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Şirkətin funksional valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin ARMB-nin ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Şirkətin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir.

Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə olunmuş xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN (2017: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivini realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Şirkətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş məcburi sosial sığorta haqlarından başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Şirkət maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 22-də təqdim edilir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri, bu dəyişənlərdəki dəyişikliklərin defolt səviyyəsinə tarixən təsiri olduğunu aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal PD əyrilərini müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur. Defolt ehtimalı müəyyən zaman anında baş verən və gecikmiş ola biləcək cari və ya əvvəlki makroparametrlərlə əsaslandırılmış şəkildə əlaqəli ola bilən birdefəlik hadisədir. Daha uzun müddət üçün proqnozlar kifayət qədər dəqiq olmadığına görə növbəti 4 il üçün makroiqtisadi funksiya və məlumatlardan istifadə edilmişdir.

Defolt vəziyyətindən sonrakı bərpa prosesi dəyişən iqtisadi şəraitdə bir neçə il ərzində davam etdiyinə görə defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) ilə makroparametrlər arasındakı əlaqə adətən çox zəif olur və əhəmiyyətli hesab edilmir.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD) cari balans dəyəri və gözlənilən ödənişlərdən yarandığına görə bu parametr heç bir makro təsirə məruz qalmır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ECL səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli proqnoz fərziyyələri və onların çəki əmsalları aşağıda göstərilir:

Dəyişən	Ssenari	Çəki əmsali	Fərziyyələr:			
			2019	2020	2021	2022
ÜDM artım tempi	Neytral	33.3%	113.5	112.3	111.2	110.0
	Optimist	33.3%	116.6	118.1	119.6	121.1
	Pessimist	33.3%	110.4	106.5	102.7	99.0

1 yanvar 2018-ci il tarixinə fərziyyələr və onların çəki əmsalları aşağıda göstərilir:

Dəyişən	Ssenari	Çəki əmsali	Fərziyyələr:			
			2018	2019	2020	2021
ÜDM artım tempi	Neytral	33.3%	115.0	113.3	111.6	109.9
	Optimist	33.3%	117.0	118.4	119.8	121.1
	Pessimist	33.3%	112.9	108.1	103.4	98.7

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Şirkət hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Şirkət əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Şirkət defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 22-yə baxın.

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Şirkətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Şirkət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan pul axınlarının müəyyən edilməsi mülahizə tələb edir. Rəhbərlik bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan aktivlər üçün aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir: likvidasiya prosesi və ya müflis olma proseduru, təminatın ədalətli dəyərinin onun Şirkətin mülkiyyətinə keçməsi və ya məcburi şəkildə alınması üçün işlərin tamamlanmasına çəkilən xərclərdən az olması.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

BMHS 9 "Maliyyə alətləri". Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9 "Maliyyə alətləri" standartını tətbiq etmişdir. Şirkət müqayisəli dövrün rəqəmlərini dəyişdirməmək və standartın ilk tətbiq olunma tarixinə (1 yanvar 2018-ci il) maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərində düzəlişləri dövrün əvvəlində bölüşdürülməmiş mənfəətin tərkibində tanımaq yanaşmasını seçmişdir. Müvafiq olaraq, BMHS 7-nin "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar" yenidən işlənmiş tələbləri yalnız cari dövrə tətbiq edilmişdir. Müqayisəli dövr üzrə məlumatlar ondan əvvəlki ildə açıqlanan məlumatları təkrarlayır.

Cari dövrdə tətbiq olunan əsas uçotu siyasəti Qeyd 3-də göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixinə qədər qəbul edilmiş və müqayisəli məlumatlara tətbiq edilən uçot siyasəti Qeyd 29-da açıqlanır.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə aktivlərinin hər bir növünün balans dəyərində BMS 39-a uyğun olaraq əvvəlki qiymətləndirmə kateqoriyaları ilə 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9-a keçidlə əlaqədar tətbiq edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzleşdirilməsi göstərilir:

	Qiymətləndirmə kateqoriyası		BMS 39-a uyğun balans dəyəri - 31 dekabr 2017	BMHS 9-un tətbiqinin təsiri				BMHS 9-a uyğun balans dəyəri - 1 yanvar 2018
	BMS 39	BMHS 9		Yenidən təsnifləşdirmə		Yenidən qiymətləndirmə		
				Məcburi	Könüllü	Gözlənilən kredit zərərləri	Digər	
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	170,848	-	-	-	-	170,848
Ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər	Kreditlər və debitor borcları	AC	485,865	-	-	-	-	485,865
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar								
- Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər								
- Kiçik və orta sahibkarlara (KOS) verilmiş kreditlər	Kreditlər və debitor borcları	AC	509,179	-	-	(2,918)	-	506,261
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər								
- İstehlak kreditləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	15,007,634			131,380		15,139,014
Təxirə salınmış vergi aktivi			190,710				(170,816)	19,894
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar			15,707,523	-	-	128,462	(170,816)	15,665,169

(a) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Qeyd 7-də açıqlanan bütün pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri BMHS 9-a keçid tarixində BMS 39-a əsasən "kreditlər və debitor borcları" kateqoriyasından BMHS 9-a uyğun olaraq amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirilmişdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri əhəmiyyətsiz olmuşdur.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın və 1 yanvar 2018-ci il tarixinə kredit zərərləri üzrə ehtiyatın üzleşdirilməsi. Aşağıdakı cədvəldə BMS 39-a uyğun olaraq çəkilmiş zərər modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilmiş əvvəlki dövrün sonuna olan dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın 1 yanvar 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a uyğun olaraq gözlənilən zərər modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilmiş kredit zərərləri üzrə yeni ehtiyat ilə üzleşdirilməsi göstərilir:

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Azerbaycan manatı ilə	31 dekabr 2017-ci il tarixinə BMS 39 və ya BMS 37-yə uyğun ehtiyat	Təsir Çekilmiş zərər modeli əvəzinə gözlənilən zərər modeli ilə yenidən qiymətləndirmə	1 yanvar 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a uyğun dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat
Kreditlər və debitor borcları kateqoriyası			
- Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	854,080	(128,462)	725,618

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHS 2-yə dəyişikliklər, Səhm əsasında ödənişlər (20 iyun 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 4-ə dəyişikliklər, BMHS 9 “Maliyyə alətləri” və BMHS 4 “Sığorta müqavilələri” standartlarının tətbiqi - (12 sentyabr 2016-cı ildə dərc olunub və yanaşmadan asılı olaraq: müvəqqəti azadolma metodunu seçən müəssisələr üçün 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; birgə tətbiq yanaşmasını seçən müəssisələr üçün müəssisə BMHS 9-u ilk dəfə tətbiq etdiyi ildən qüvvəyə minir).
- 2014-2016-cı illər üzrə BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi – BMHS 1 və BMS 28-ə dəyişikliklər (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHŞK 22 – “Xarici valyutada əməliyyatlar və qabaqcadan ödənişlər” (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 40-a dəyişikliklər – “Investisiya mülkiyyətinə/mülkiyyətindən köçürmələr (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 9-a dəyişikliklər, Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan vaxtından əvvəl həyata keçirilmiş ödənişlərin xüsusiyyətləri (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 15 “Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir” (28 may 2014-cü ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir) və BMHS 15-ə dəyişikliklər “Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir” (12 aprel 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Şirkət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bezi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMHS 16 “Lizinq” (13 yanvar 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standart lizinqin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdimatı və açıqlanması ilə bağlı prinsipləri müəyyən edir. Bütün lizinq müqavilələri icarənin başladığı tarixdən icarəyə götürənin aktivdən istifadə hüququ, eləcə də müvafiq dövrlər ərzində icarə ödənişləri həyata keçirildiyi halda maliyyələşdirmə əldə etməsinə gətirib çıxarır. Müvafiq olaraq, BMHS 16 lizinqin BMS 17-də nəzərdə tutulduğu kimi əməliyyat və ya fəaliyyət lizinqi kimi təsnifləşdirilməsini ləğv edir və bunun əvəzində icarəyə götürənlər üçün vahid uçot metodu təqdim edir. İcarəyə götürənlər aşağıdakıları tanımalıdır: (a) icarəyə verilən aktivin dəyərinin aşağı olduğu hallar istisna olmaqla, 12 aydan artıq müddəti olan bütün icarə müqavilələrindəki aktiv və öhdəlikləri və (b) mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda icarəyə verilmiş aktivlərin icarəyə verilmiş öhdəliklər üzrə faizlərdən ayrıca amortizasiyası. BMHS 16 mahiyyət etibarilə icarəyə verənin BMS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxlayır. Müvafiq olaraq, icarəyə verən lizinq müqavilələrini əməliyyat və ya maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirməkdə və onları ayrıca uçota almaqda davam edir. Şirkət bu standartı əvvəlki dövrün rəqəmlərini dəyişdirmədən modifikasiya edilmiş retrospektiv üsuldən istifadə etməklə tətbiq etməyi qərar almışdır.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- BMHŞK 23 “Mənfəət vergisinin uçotundan yaranan qeyri-müəyyənlik” (7 iyun 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 17, “Sığorta Müqavilələri” (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 28-ə dəyişikliklər, “Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli iştirak payları” (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2015-2017-ci illər üzrə BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi – BMHS 3, BMHS 11, BMS 12 və BMS 23-ə dəyişikliklər (12 dekabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 19-a dəyişikliklər “Pensiya planının dəyişdirilməsi, azaldılması və tənzimlənməsi” (7 fevral 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Nağd pul	11,916	11,937
Tələb edilənədək bank qalıqları	182,651	158,911
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	194,567	170,848

31 dekabr 2018-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Şirkətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 32-də təsvir edilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək bank qalıqları	Cəmi
- Yüksək dərəcə	104,669	104,669
- Orta dərəcə	55,080	55,080
- Xüsusi monitorinq tələb edir	4,483	4,483
- Reytingtsiz	18,419	18,419
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	182,651	182,651

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətsiz olduğuna görə Şirkət pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 22-də göstərilir.

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2017
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>	
BB-	136,550
B+	16,692
CCC+	169
Reytingiz banklarda	5,500
Nağd pul vəsaitləri çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	158,911

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən kredit reytingləri Standard & Poor's agentliyinin reytinglərinə (bela reytinglərin mövcud olduğu halda) və ya Standard & Poor's reyting şkalası üzrə ən yaxın ekvivalentə çevrilmiş Moody's və ya Fitch reytinglərinə əsaslanır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Standard & Poor's” beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycan Respublikasının reytingini BB+ (2017: BB+) səviyyəsində təsdiqləyib.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 27-də açıqlanır.

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Amortizasiya olunmuş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi balans dəyəri	24,224,922	16,370,893
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(790,881)	(854,080)
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların balans dəyəri	23,434,041	15,516,813

31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər və avansların ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2018			31 dekabr 2017		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər</i>						
KOS kreditləri	478,090	(53,973)	424,117	509,179	-	509,179
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>						
İpoteka kreditləri	39,642	(124)	39,518	-	-	-
İstehlak kreditləri	23,692,318	(736,749)	22,955,569	15,861,714	(854,080)	15,007,634
Biznes kreditləri	14,872	(35)	14,837	-	-	-
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər və avanslar	24,224,922	(790,881)	23,434,041	16,370,893	(854,080)	15,516,813

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Hüquqi şəxslərə verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- KOS kreditləri – Şirkət kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərini işçilərin sayına və illik dövriyyəsinə əsasən müəyyən edir.

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi amortizasiya olunmuş dəyerdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
KOS kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	2,918	-	-	2,918	509,179	-	-	509,179
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçümlər:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(367)	-	53,314	52,947	(142,469)	-	142,469	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	426	-	-	426	180,621	-	-	180,621
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(505)	-	-	(505)	(211,710)	-	-	(211,710)
Digər dəyişikliklər	(1,813)	-	-	(1,813)	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(2,259)	-	53,314	51,055	(173,558)	-	142,469	(31,089)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	659	-	53,314	53,973	335,621	-	142,469	478,090

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
<i>İpoteka kreditləri</i>								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642
Dövr ərzində tanınması	-	-	-	-	-	-	-	-
Dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	124	-	-	124	39,642	-	-	39,642

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
İstehlak kreditləri	24,824	4,013	693,863	722,700	14,960,909	20,009	880,796	15,861,714
1 yanvar 2018-ci il tarixinə								
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(304)	1,258	-	954	(7,722)	7,722	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(1,026)	(2,091)	23,184	20,067	(51,488)	(8,892)	60,380	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	7	(325)	-	(318)	-	-	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	52,576	14,651	35,356	102,583	22,405,810	68,152	107,519	22,581,481
Digər dəyişikliklər	(18,764)	(1,597)	(57,795)	(78,156)	(14,508,955)	(35,851)	(206,716)	(14,751,522)
	(3,443)	-	(31,081)	(31,081)	(63,431)	24,734	39,342	645
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	29,046	11,896	(26,893)	14,049	7,774,214	55,865	525	7,830,604
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	53,870	15,909	666,970	736,749	22,735,123	75,874	881,321	23,692,318

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Biznes kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış Dövr ərzində tanınması	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872
Dayandırılmış digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	35	-	-	35	14,872	-	-	14,872

2017-ci il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Korporativ kreditlər	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	950,147	-	950,147
İl ərzində ehtiyatın bərpası	(88,814)	-	(88,814)
Silinmiş kreditlər	(7,253)	-	(7,253)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	854,080	-	854,080

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir və gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 22-də göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyersizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində modellər ilə bağlı fərziyyələrdəki dəyişikliklər, o cümlədən ECL modellərindəki ilkin məlumatlarının müntəzəm olaraq yenilənməsi nəticəsində PD, EAD və LGD-də baş verən dəyişikliklərə görə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsinə təsir.

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən və gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınan müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar ilə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların balans dəyəri, həmçinin Şirkətin belə kreditlər üzrə kredit riskinə maksimal məruz qalmasını əks etdirir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
KOS kreditləri				
- Ən yüksək dərəcə	335,621	-	-	335,621
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	142,469	142,469
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	335,621	-	142,469	478,090
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(659)	-	(53,314)	(53,973)
Balans dəyəri	334,962	-	89,155	424,117

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
İpoteka kreditləri				
- Ən yüksək dərəcə	39,642	-	-	39,642
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	39,642	-	-	39,642
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(124)	-	-	(124)
Balans dəyəri	39,518	-	-	39,518
İstehlak kreditləri				
- Ən yüksək dərəcə	21,971,725	-	-	21,971,725
- Yüksək dərəcə	763,398	-	-	763,398
- Orta dərəcə	-	75,874	-	75,874
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	881,321	881,321
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	22,735,123	75,874	881,321	23,692,318

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müşərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(53,871)	(15,909)	(666,969)	(736,749)
Balans dəyəri	22,681,252	59,965	214,352	22,955,569
<i>Biznes kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	14,872	-	-	14,872
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitorinq tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	14,872	-	-	14,872
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(35)	-	-	(35)
Balans dəyəri	14,837	-	-	14,837

Yuxarıdakı cədvəllərdə istifadə olunan ödəmə qabiliyyəti dərəcələri üzrə kredit riskinin təsnifatı sistemi haqqında məlumat Qeyd 22-də göstərilir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Korporativ kreditlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	14,694,320	-	14,694,320
Orta həcmli müəssisələrə verilmiş kreditlər	-	509,179	509,179
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	14,694,320	509,179	15,203,499
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>			
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	266,590	-	266,590
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	266,590	-	266,590
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>			
- vaxtı 30-90 gün keçmiş	20,009	-	20,009
- vaxtı 91-180 gün keçmiş	16,580	-	16,580
- vaxtı 181-360 gün keçmiş	38,545	-	38,545
- vaxtı 360 gündən artıq keçmiş	825,670	-	825,670
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər	900,804	-	900,804
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(854,080)	-	(854,080)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	15,007,634	509,179	15,516,813

Kreditlər üzrə təminatın alınması ilə bağlı Şirkətin siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Şirkətin saxladığı təminatın ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir.

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	KOS kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər: - yaşayış tipli daşınmaz əmlak	89,155	89,155
Cəmi	89,155	89,155
Təminatlı kreditlər	334,963.00	334,963.00
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avansların balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	424,118	424,118

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İpoteka kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər: - yaşayış tipli daşınmaz əmlak - sair aktivlər	39,518 -	- 12,631,911	- 12,380	39,518 12,644,291
Cəmi	39,518	12,631,911	12,380	12,683,809
Təminatlı kreditlər	-	927,466	-	927,466
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avansların balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	39,518	13,559,377	12,380	13,611,275

31 dekabr 2017-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə təminat barədə məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	KOS kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər: - yaşayış tipli daşınmaz əmlak	125,790	125,790
Cəmi	125,790	125,790
Təminatlı kreditlər	383,389	383,389
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avansların balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	509,179	509,179

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər: - sair aktivlər	14,798,209	14,798,209
Cəmi	14,798,209	14,798,209
Təminatsız kreditlər	209,425	209,425
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avansların balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	15,007,634	15,007,634

Sair aktivlər əsasən avadanlıqlardan ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qəbul edilmiş girov təminatının balans dəyəri (bu məbləğlərin hansı daha aşağı olarsa) göstərilir; digər məlumatlar isə təminatsız kreditlər üzrə risklərin tərkibində açıqlanır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalma səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər (“dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər”) və (ii) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdıran digər tədbirləri aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər (“kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər”). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Dəyərsizləşmiş aktivlər: <i>Korporativ müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər</i>				
KOS kreditləri	142,469	550,000	335,621	-
<i>Fiziki şəxslərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər</i>				
İpoteka kreditləri	39,642	117,000	-	-
İstehlak kreditləri	1,967,508	3,192,870	21,724,810	10,675,697
Biznes kreditləri	8,679	22,000	6,193	3,724

31 dekabr 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşməsindən asılı olmayaraq bütün kreditlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Dəyərsizləşmiş aktivlər: <i>Korporativ müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər</i>				
KOS kreditləri	125,790	550,000	383,389	66,000
<i>Fiziki şəxslərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər</i>				
İstehlak kreditləri	1,220,528	2,090,858	13,787,107	7,692,072

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Şirkət təminatın dəyərini kreditlərin verildiyi anda qiymətləndirir. Bu Qeyddə göstərilən təminatın dəyəri girov qoyulan aktivlərin likvidlik səviyyəsini və keyfiyyətini əks etdirmək üçün qiymətləndirməni diskontlaşdırdıqdan sonra təqdim edilən dəyərdir. Şirkət əsasən fiziki şəxslərə mebel və digər məişət avadanlıqları almaq üçün kreditlər verir. Bu mebel və avadanlıqlar kreditin verildiyi anda girov qoyulur ki, bu da kredit portfeli üzrə təminatın əksər hissəsini təşkil edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 25-ə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 27-də açıqlanır.

9 Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Binalar	Kompüter və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	532,599	33,920	28,928	7,095,447
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,009,736)	(78,662)	(29,159)	(2,627)	(1,120,184)
1 yanvar 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	5,490,264	453,937	4,761	26,301	5,975,263
Əlavələr	-	21,574	-	2,504	24,078
Silinmələr	(260,000)	(108,208)	(5,585)	(2,998)	(376,791)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	5,230,264	367,303	(824)	25,807	5,622,550
31 dekabr 2017-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	554,173	33,920	31,432	7,119,525
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,269,736)	(186,870)	(34,744)	(5,625)	(1,496,975)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	5,230,264	367,303	(824)	25,807	5,622,550
Əlavələr	-	31,177	-	-	31,177
Silinmələr	-	(17,307)	-	-	(17,307)
Köhnəlmə/amortizasiya xərci	(263,893)	(108,492)	-	(3,143)	(375,528)
Silinmiş aktivlər üzrə amortizasiya xərci	-	17,307	824	-	18,131
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	4,966,371	289,988	-	22,664	5,279,023
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	568,043	33,920	31,432	7,133,395
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,533,629)	(278,055)	(33,920)	(8,768)	(1,854,372)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	4,966,371	289,988	-	22,664	5,279,023

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə qeyri-maddi aktivlər əsasən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi üçün istifadə olunan proqram təminatı üzrə lisenziyadan və modullardan ibarətdir.

10 Sair aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər	676,665	485,865
Digər	-	29,657
Cəmi maliyyə aktivləri	676,665	515,522
Təxirə salınmış xərclər	60,433	61,294
Cəmi sair aktivlər	737,098	576,816

10 Sair aktivlər (davamı)

Ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər müştərilərin ödənişləri üzrə hesablaşma-kassa xidmətləri göstərən müəssisələrdən alınacaq yolda olan pul vəsaitlərini əks etdirir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti “yüksək dərəcə” kimi qiymətləndirilmişdir. Şirkətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 22-də təsvir edilir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətsiz olduğuna görə Şirkət ödəniş məntəqələrindən alınacaq məbləğlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yanaşma Qeyd 22-də təqdim edilir.

11 Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	2,791,816	-
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızlar	2,791,816	-

8 oktyabr 2018 və 3 dekabr 2018-ci il tarixlərində Şirkət müvafiq olaraq hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 2,000,000 AZN həcmində 2,000 ədəd və hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 1,000,000 AZN həcmində 1,000 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqrazlar buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində müvafiq olaraq AZ2001020604 və AZ2002020603 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyata alınmışdır. İstiqrazların tədavül müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi isə illik 10.5% olmaqla, hər bir təqvim ayından bir ödəniləcəkdir. İstiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderrayter “AzFinance İnvestisiya Şirkəti” QSC-dir. Korporativ istiqrazlar üzrə qalıqlara əsas borc məbləği və hesablanmış faizlər daxildir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızların hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 25-ə baxın. Buraxılmış borc qiymətli kağızların faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir.

12 Banklardan alınmış kreditlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ödəniş tarixi	Nominal faiz dərəcəsi %	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4 oktyabr 2019	13%	3,007,150	-
Paşa Bank ASC	16 sentyabr 2020	13%	2,380,636	1,576,657
Paşa Bank ASC	29 aprel 2020	13%	1,775,656	-
Paşa Bank ASC	24 dekabr 2019	13%	1,500,500	-
Paşa Bank ASC	29 aprel 2020	13%	198,211	-
Paşa Bank ASC	17 sentyabr 2019	13%	802,925	-
Paşa Bank ASC	22 may 2018	12%	-	516,868
Paşa Bank ASC	13 sentyabr 2018	12%	-	1,001,466
Kapital Bank ASC	30 iyun 2018	12%	-	1,123,146
Kapital Bank ASC	15 dekabr 2019	12%	-	556,161
Kapital Bank ASC	27 dekabr 2019	12%	-	2,536,435
Cəmi banklardan alınmış kreditlər			9,665,078	7,310,733

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə yuxarıdakı cədvəldə göstərilən kreditlər üzrə qalıqlar əsas borc məbləği və hesablanmış faizlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə hesablanmış ödəniləcək faizlər 30,740 AZN (2017: 39,858 AZN) təşkil etmişdir.

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

12 Banklardan alınmış kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixində başa çatan illər üzrə banklardan alınmış kreditlər üzrə faiz dərəcələri bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə banklardan alınmış kreditlərin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində hər hansı maliyyə və qeyri-maliyyə şərtləri nəzərdə tutulmur.

Banklardan alınmış kreditlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddəti və faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir.

13 Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
“Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	366,473	34,497
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	134,477	73,200
Cəmi tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	500,950	107,697

14 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Şirkətin təsdiq edilmiş nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 500 AZN olan 20,000 ədəd adi səhmdən ibarət olmuşdur. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə buraxılmış, lakin ödənilməmiş səhmlər olmamışdır.

15 Sair öhdəliklər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
İşçilərə ödənilməli vəsaitlər	122,430	124,667
Digər	35,811	23,493
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	158,241	148,160
Təxirə salınmış faiz gəlirləri	1,840,254	1,527,542
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	14,974	14,562
Digər	33,809	39,853
Cəmi sair öhdəliklər	2,047,278	1,730,117

Maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 25-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 27-də açıqlanır.

16 Faiz gəlirləri və xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avanslar	5,782,039	4,380,527
Cəmi effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	5,782,039	4,380,527
Cəmi faiz gəlirləri	5,782,039	4,380,527
Faiz və digər oxşar xərclər		
Banklardan alınmış kreditlər	1,196,587	1,180,847
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	66,445	-
Cəmi faiz və digər oxşar xərclər	1,263,032	1,180,847
Xalis faiz gəlirləri	4,519,007	3,199,680

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

17 Haqq və komissiya gəlirləri və xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
Haqq və komissiya gəlirləri		
<i>FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirilməyən maliyyə alətləri üzrə haqq və komissiya gəlirləri:</i>		
- Kredit əməliyyatları üzrə haqq və komissiya gəlirləri	1,102,914	582,451
- Digər	112,033	160,306
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	1,214,947	742,757
Haqq və komissiya xərcləri		
<i>FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirilməyən maliyyə alətləri üzrə haqq və komissiya xərcləri</i>		
- Ödəmə məntəqlərindəki əməliyyatlar	190,902	140,924
- Digər	35,420	38,489
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	226,322	179,413
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	988,625	563,344

18 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	1,797,360	2,122,041
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	375,528	376,791
Təmir və texniki xidmət xərcləri	109,984	104,449
Agentlik xərcləri	215,417	178,105
Vergi xərcləri	53,862	66,244
İcarə xərcləri	95,841	24,000
Peşəkar xidmət haqları	61,141	46,840
Rabitə xərcləri	46,469	48,190
Reklam xərcləri	256,389	1,934
Digər xərclər	128,378	103,768
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	3,140,369	3,072,362

İşçi heyəti ilə bağlı xərclərə 330,127 AZN (2017: 382,938 AZN) məbləğində sosial sığorta ödənişləri daxildir.

19 Mənfəət vergisi

(a) Mənfəət vergisi xərcinin/(faydasının) komponentləri

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
Cari vergilər	449,772	109,931
Təxirə salınmış vergilər	25,499	27,927
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	475,271	137,858

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

19 Mənfəət Vergisi (davamı)

(b) Mənfəət vergisi xərci ilə mənfəət və ya zərərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müvafiq vergi dərəcəsinə olan hasilinin üzleşməsi

2018 və 2017-ci illər ərzində Şirkətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzleşməsi aşağıda göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
Vergidən əvvəlki mənfəət	2,302,564	706,858
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20% dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	460,513	141,372
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
- Digər	-	(6,384)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	14,758	2,870
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	475,271	137,858

(c) Müvəqqəti fərqlərin növləri üzrə təxirə salınmış vergilərin təhlili

BMHS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2017: 20%) dərəcəsinə qeydə alınır.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1 yanvar 2018	Mənfəət və ya zərəre gəlir kimi yazılmışdır	Birbaşa olaraq kapitala xərc kimi yazılmışdır (BMHS 9-a keçid)	31 dekabr 2018
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	190,710	(19,894)	(170,816)	-
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(83,632)	(5,605)	-	(89,237)
Sair öhdəliklər	44,005	-	-	44,005
Təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	151,083	(25,499)	(170,816)	(45,232)

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üçün müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1 yanvar 2017	Mənfəət və ya zərəre gəlir kimi yazılmışdır	31 dekabr 2017
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	237,927	(47,217)	190,710
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(66,441)	(17,191)	(83,632)
Sair öhdəliklər	7,524	36,481	44,005
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli	179,010	27,927	151,083

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

20 Dividendlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018	2017
	Adi səhmlər	Adi səhmlər
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ödənilməli dividendlər		-
II ərzində elan edilmiş dividendlər	450,000	600,000
II ərzində ödənilmiş dividendlər	(450,000)	(600,000)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə ödənilməli dividendlər	-	-

Bütün dividendlər Azərbaycan manatı ilə elan edilir və ödənilir.

21 Seqmentlər üzrə təhlil

Fəaliyyət seqmentləri – müəssisənin biznes fəaliyyəti zamanı mənfəət əldə edə bildiyi və ya xərc çəkdiyi, əməliyyat nəticələrinin fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs tərəfindən mütəmadi olaraq nəzərdən keçirildiyi və haqqında ayrıca maliyyə məlumatlarının mövcud olduğu komponentlərdir. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs resursların bölüşdürülməsi və müəssisənin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi ilə məşğul olan şəxs və ya şəxslər qrupu ola bilər. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsin funksiyaları Şirkətin İdarə Heyəti tərəfindən yerinə yetirilir.

Şirkətin fəaliyyəti iki əsas biznes seqmenti üzərində qurulmuşdur:

- Fərdi – istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi;
- Korporativ – kreditlər və digər maliyyələşdirmə vəsaitlərinin təqdim edilməsidir.

Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs seqmentlər üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəlki mənfəətə əsasən qiymətləndirir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Fərdi	Korporativ	Cəmi
2018			
<i>Üçüncü tərəflərdən yaranan gəlirlər:</i>			
- Faiz gəlirləri	5,706,954	75,085	5,782,039
- Haqq və komissiya gəlirləri	1,210,697	4,250	1,214,947
Cəmi gəlirlər	6,917,651	79,335	6,996,986
Faiz xərcləri	(1,248,711)	(14,321)	(1,263,032)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(11,949)	(53,314)	(65,263)
Haqq və komissiya xərcləri	(223,756)	(2,566)	(226,322)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	565	-	565
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(3,104,762)	(35,607)	(3,140,369)
Seqment nəticələri	2,329,038	(26,473)	2,302,565

“BOKT Embafinans” MMC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

21 Seqmentlər üzrə təhlil (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Fərdi	Korporativ	Cəmi
2017			
<i>Üçüncü tərəflərdən yaranan gəlirlər:</i>			
- Faiz gəlirləri	4,296,797	83,730	4,380,527
- Haqq və komissiya gəlirləri	740,159	2,598	742,757
Cəmi gəlirlər	5,036,956	86,328	5,123,284
Faiz xərcləri	(1,160,950)	(19,897)	(1,180,847)
Kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın qaytarılması	87,317	1,497	88,814
Haqq və komissiya xərcləri	(176,390)	(3,023)	(179,413)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	(800)	-	(800)
Aktivlərin bazar dərəcəsiəndən aşağı faizlə ilkin tanınmasından zərər	(71,818)	-	(71,818)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(3,020,592)	(51,770)	(3,072,362)
Seqment nəticələri	693,723	13,135	706,858

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Risqlərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparən bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Şirkət kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Şirkətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərin yaranmasına səbəb olur.

Şirkətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zəmanətləri, kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər, istifadə edilməmiş kredit xətləri və ixrac/idxal akkreditivləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğidir.

Kredit riskinin idarə edilməsi. Kredit riski Şirkətin biznesi üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir.

Kredit riskinin bazar şəraitindən, gələcək pul axınlarından və zamandan asılı olaraq dəyişməsinə görə risklərin idarə edilməsi məqsədilə qiymətləndirilməsi mürəkkəb prosesdir və modellərin istifadəsini tələb edir. Aktivlər portfeli üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi defoltun baş vermə ehtimalına, müvafiq zərər əmsallarına və kontragentlər arasında defolt vəziyyətlərinin korrelyasiyası ilə bağlı əlavə təxminləri tələb edir.

Fiziki şəxslərin qiymətləndirilməsi metodologiyası təhsil, fəaliyyət sahəsi, iş yeri, kredit tarixçəsi, xalis aylıq gəlir kimi meyarlar əsasında həyata keçirilir. Təqdim olunan məlumatlara əsasən müştərinin ərizəsi ya təsdiqlənir ya da imtina edilir.

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Əsas kredit risklərinin idarə edilməsi metodları Şirkətin qəbul etdiyi Kredit Siyasətində qeyd olunur. Bu, əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara əsasən (sahə, müddət, əlaqəli tərəflər, region və.s) limitlərin təyin edilməsi və kredit portfelinin diversifikasiyasını əhatə edir. Kreditlər, həmçinin başlanğıcda və müddətin sonuna qədər “ən yaxşı praktika reytingi” və “qiymətləndirmə sistemləri” əsasında təyin edilmiş risk dərəcələrinə görə təsnifləşdirilir. Bu vasitələr həmçinin potensial itkilər üçün münasib ehtiyatların yaradılmasında da istifadə ediləcək. Kredit əməliyyatları ilə bağlı Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası tərəfindən tətbiq edilən bütün məhdudiyyət və normativlər Şirkətin Kredit Siyasətində nəzərə alınır.

Limitlər. Şirkət məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Belə risklərə mütəmadi olaraq nəzarət edilir və limitlərə ildə bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılır.

Müştərilərlə iş üzrə kredit mütəxəssisləri tərəfindən yaradılmış kredit ərizələri kredit limitinin təsdiqlənməsi üçün müvafiq kredit komitəsinə təqdim edilir. Kredit riski, həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərin təminat və zəmanətlərini almaqla idarə olunur. Kredit riskinin monitorinqi məqsədləri üçün kredit departamentinin mütəxəssisləri tərəfindən müntəzəm olaraq müştərilərin fəaliyyəti və maliyyə göstəricilərinin təhlili əsasında hesabatlar hazırlanır. Ödəmə qabiliyyəti aşağı olan müştərilər ilə bağlı əhəmiyyətli risklər haqqında məlumat İdarə Heyətinə təqdim olunur və onun tərəfindən təhlil edilir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Şirkət iki yanaşmadan: Daxili risk əsaslı reyting sistemindən (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - “S&P”, Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Daxili və xarici kredit reytingləri və müəyyən edilmiş defolt ehtimalları intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Müvafiq daxili reytinglər	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)
Ən yüksək dərəcə	0	AAA- dan BB+ dək
Yüksək dərəcə	1	BB- dan B+ dək
Orta dərəcə	2 - 3	B, B-
Xüsusi monitorinq tələb edir	4	CCC+ dan CC- dək
Defolt	5 - 9	C, D-I, D-II

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

IRB sistemi Şirkət daxilində işlənilib hazırlanır və reytinglər rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilir. Şirkət aktivin növündən asılı olaraq kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir. Belə sistemlərin ən çox istifadə olunan üç növü aşağıda göstərilir:

- *Modelə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri kredit şöbəsinin mütəxəssislərinin məhdud iştirakı ilə müstəqil şəkildə işlənilib hazırlanmış statistik modellərin vasitəsilə təyin edilir. Statistik modellər keçmiş dövrlərdə baş vermiş defolt vəziyyətləri barədə məlumatlara əsasən proqnozlaşdırma üçün optimal sayılan keyfiyyət və kəmiyyət məlumatlarını əhatə edir.

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

- *Ekspert mülahizəsinə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri Qrup tərəfindən işlənilib hazırlanmış daxili metodologiya və müxtəlif keyfiyyət və kəmiyyət amilləri əsasında kredit şöbələrinin təcrübəli mütəxəssisləri tərəfindən təyin edilir. Bu metod mürəkkəb statistik modellərə deyil, ekspert metodologiyasına və mülahizələrinə əsaslanır.
- *Hibrid sistem:* bu reyting sistemi yuxarıda göstərilən iki sistemin birləşməsidir. Bu sistem ekspertlərin iştirakı ilə əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə etməklə işlənilib hazırlanmışdır.

Şirkət aşağıdakı maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün IRB sistemlərini tətbiq edir: istehlak, korporativ və KOS kreditləri.

Reyting modelləri müntəzəm olaraq Kredit Riski departamenti tərəfindən nəzərdən keçirilir və faktiki defolt məlumatları əsasında fərqlər təhlil edilir və zərurət yarandıqda yenilənir. Şirkət istifadə edilən metoddan asılı olmayaraq, müntəzəm olaraq reytinglərin düzgünlüyünü təsdiqləyir, modellərin proqnozlaşdırılma imkanını hesablayır və qiymətləndirir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsi. ECL gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). ECL-in qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir. ECL-in qiymətləndirilməsi Şirkət tərəfindən istifadə olunan dörd parametrdən əsaslı olaraq həyata keçirilir: defolt ehtimalı (“PD”), defolta məruz qalan dəyər (“EAD”), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (“LGD”) və diskont dərəcəsi (“DR”).

EAD - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. PD – müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. LGD – defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici EAD-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərər hesabata dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

ECL-in hesablanması üçün Şirkət 2-ci Mərhələdəki risklər üçün bütöv müddət üzrə (*bütöv müddət üzrə ECL*) və 1-ci Mərhələdəki kreditlər üçün bir illik müddət üzrə (*12 aylıq ECL*) defolt ehtimalı müəyyən etməlidir. BMHS 9-un tətbiqi ilə bağlı olaraq təxmini yanaşmadan istifadə edilmişdir. Markov metoduna əsasən ümumi portfel üçün 0, 1, 2, 3 yekun reyting qrupları və defolt (DPD reytingi > 3) arasında keçidləri modeləşdirmək üçün miqrasiya matrisləri istifadə edilmişdir.

ECL-in hesablanması zamanı BMHS 9-un əsas tələblərindən biri gələcək proqnoz məlumatlarının nəzərə alınmasıdır. Adətən bu, iqtisadiyyatın gözlənilən inkişafı (makroiqtisadi məlumat) ilə əlaqədar təxminlərə düzəlişin edilməsini tələb edir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalına belə düzəlişin əlavə edilməsinin nisbətən asan və əlverişli üsulu seçilmiş makroiqtisadi dəyişənlər ilə müqayisədə əvvəlki dövrlərdə baş verən defolt dərəcələrinin davranışını izah edən reqressiya modellərinin istifadə edilməsidir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal PD ayrılıqlarını müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur.

Defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi məqsədilə Şirkət aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir:

- borcalanın müqavilə ilə ödənişləri 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- borcalan aşağıda göstərilən ehtimal olunan müflis olma meyarlarına cavab verdikdə:
  - Şirkət borcunu restrukturizasiya etmək məcburiyyətində qaldıqda;
  - borcalan vəfat etdikdə;
  - borcalan müflis olduqda və ya borcalanın müflis olma ehtimalı yüksək olduqda;
  - kreditlər çəkilmiş kredit zərərlərini əks etdirən əhəmiyyətli dərəcədə güzəştə alındıqda və ya verildikdə.

Məlumatların açıqlanması məqsədilə Şirkət defolt anlayışını dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışına tam uyğunlaşdırmışdır. Yuxarıda qeyd olunan defolt anlayışı Şirkətin bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir.

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinin qiymətləndirilməsi (SICR) həm fərdi qaydada, həm də portfel əsasında həyata keçirilir. Hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri ilə əlaqədar kredit riskinin əhəmiyyətli artması skoring modellərindən asılı olaraq portfel əsasında və ya fərdi qaydada qiymətləndirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğunu müntəzəm olaraq yoxlayır və təhlil edir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan biri və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Şirkət maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 30 gün gecikdirildikdə;
- risk üzrə “xüsusi monitoring tələb edir” ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi təyin edildikdə;
- kredit riski daxili reytinglər əsasında hesablanmış məhdudlaşdırıcı meyarlar əsasında əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda.
- kredit daxili nəzarət proseduruna uyğun olaraq “nəzarət siyahısına” daxil edildikdə.
- Nisbi məhdudlaşdırıcı meyar mövcud skoring modellərindən istifadə etmədən maliyyə alətləri portfeli əsasında müəyyən edildikdə: Şirkət müntəzəm olaraq yüksək kredit riskinə (yüksək kredit riskli regionlar, keyfiyyətsiz maliyyə alətləri, buraxılması dayandırılan maliyyə alətləri) malik seqmentlərin monitoringini aparır və belə portfeller üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə müəyyən edir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış ECL səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq ECL əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Şirkət faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər kredit qalığı kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Şirkət həmin kredit riskinin aktualığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Şirkət gözlənilən kredit zərərlərini portfel əsasında qiymətləndirir: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün ECL-in hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir. Bu yanaşma borcalanlar haqqında müəyyən məlumatlar (kreditin vaxtında ödənilməməsi, əvvəlki dövrlər üzrə zərərlər haqqında məlumat, yer və digər proqnoz məlumatları kimi) əsasında portfelin eyni seqmentlərə daxil edilməsini əhatə edir.

Qiymətləndirmə portfel əsasında aparıldıqda Şirkət risk mərhələlərini müəyyən edir və zərər üzrə ehtiyatları ümumi şəkildə hesablayır. Şirkət kredit portfelinə kredit riskinin ümumi xüsusiyyətləri əsasında müəyyən edilmiş seqmentlər əsasında ehtiyat şəkildə təhlil edir ki, qrup daxilində kredit portfelleri eyni və ya analoji risklərə malik olsunlar. Əsas ümumi kredit xüsusiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir: müştərinin növü (məsələn, topdansatış və ya pərakəndə), məhsulun növü, kredit riskinin reytingi, ilkin tanınma tarixi, ödəmə müddətində qalan tarix, təminatın keyfiyyəti və kredit məbləğinin təminatın dəyərinə nisbəti (LTV). Müxtəlif seqmentlər, həmçinin PD və LGD kimi kredit riski parametrlərindəki fərqləri əks etdirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti müntəzəm olaraq qruplar üzrə bölgünün uyğunluğunu yoxlayır və təhlil edir.

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ümumiyyətlə, ECL aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərə diskontlaşdırılan EAD, PD və LGD. ECL hər bir fərdi kredit qalığı və ya ümumi seqmentin bütöv müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir. Bu üç komponentin hasilı tapılır və bərpa ehtimalını (yəni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün ECL-in hesablanmasını effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. ECL-in hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

Kredit riski parametrlərinin əsas hesablanma prinsipləri. EAD – maliyyə alətinin növündən asılı olaraq dəyişən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman, borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

ECL-in hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yaranıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütün müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalının hesablanması üçün Şirkət seqmentdən və kreditin növündən (miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, əvvəlki dövrlər üzrə defolt məlumatları əsasında bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı əyriləri) asılı olaraq müxtəlif statistik üsullardan istifadə edir.

LGD – defolt olmuş kredit qalığı üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Şirkətin proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və bütöv müddət üzrə LGD defolt hadisəsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması aşağıdakı göstəriləyi kimi, LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfəl əsasında hesablanmasından ibarətdir:

- LGD modelləşdirməsi zamanı defolta məruz qalmış kredit qalıqları tam ödənilmə və silinmə ilə nəticələnəcək son iki vəziyyətin (absorbing vəziyyəti) bütöv müddət üzrə ehtimaldır. LGD iki mümkün son vəziyyətdə ehtimal ilə ölçülən orta çəkili zərər məbləğidir – yeni, kredit ödəniləyi halda 0% zərər və silindiyi halda 100% zərər yaranır və bu, reyting şkalası üzrə “9” balla qiymətləndirilir. Nəticədə, LGD parametri yalnız reyting şkalası üzrə 9 bala miqrasiya ehtimalıdır. Buna görə, miqrasiya matrisi yanaşması tətbiq edilmişdir. Bu yanaşmaya əsasən 4-9 reytingləri bir defolt vəziyyəti üzrə qruplaşdırılmamış və ayrı-ayrı vəziyyətlər kimi qeydə alınmışdır. Bu metoda uyğun olaraq 9 reytingi absorbing vəziyyəti hesab edilir və 4-8 reytinglərdə baş verən defoltlar 9-cu reytingə bütöv müddət keçid metodu ilə hesablanmış müvafiq LGD göstəricilərinə malik olacaqdır.
- Uzunmüddətli kredit qalıqlarının tamamilə ümitsiz kimi qeydə alınmasının məntiqi standart bərpa variantlarının artıq yerinə yetirilməsindən və LGD-nin hesablanması üçün əsas məlumatlarda əks etdirilməsindən irəli gəlir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi bölməsindəki reytinglər cədvəlinə baxın.

2018 və 2017-ci illər üzrə LGD-nin hesablanması nəticəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

Reyting	LGD (2018)	LGD (2017)
4	31.13%	33.25%
5	37.42%	41.02%
6	46.90%	51.70%
7	67.46%	77.70%
8	83.77%	100%
9	100%	

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

ECL modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatları. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı dəstəklənən proqnoz məlumatlarından istifadə edilir. Şirkət kredit riski və gözlənilən kredit zərərlərindəki dəyişikliklər ilə əlaqəli olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar (“əsas iqtisadi ssenari”) Şirkətin iqtisadçıları tərəfindən rüblük təqdim edilir və növbəti dörd il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Qeyd 4-ə baxın.

Bazar riski. Bazar riski Şirkətin gəlir və ya kapitalının və ya onun fəaliyyət məqsədlərini yerinə yetirə bilmə qabiliyyətinin bazar faiz dərəcələrinin və ya qiymətlərinin səviyyəsinin dəyişməsi və ya onların dəyişkənliyi nəticəsində mənfi təsirə məruz qalmasıdır. Bazar riskinə Şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski, valyuta riski, kredit spredləri, əmtəə qiymətləri və səhmlərin məzənnəsi aiddir. Şirkətin riskləri ölçmə metodlarında və ya məruz qaldığı risklərdə, yaxud bu risklərin idarə edilmə və ölçülmə qaydasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Şirkətin əməliyyatları “Embawood” MMC-nin bazar mövqeyi və satışları ilə sıx əlaqəlidir. Şirkətin kredit portfelinin böyük hissəsi “Embawood” MMC-nin istehsal etdiyi mebellərin satışı üçün verilmiş kreditlərdən ibarətdir. Şirkət “Embawood” MMC-nin fəaliyyətindən asılı olaraq bazar riskinə məruz qalır. Bu riski idarə etmək üçün rəhbərlik mütəmadi olaraq “Embawood” MMC-nin maliyyə hesabatlarını qiymətləndirir və satış məntəqələrinin bazar mövqeyini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, Şirkət kredit portfelinin diversifikasiyasını əsas prioritet hesab edir. Şirkət ayrı-ayrı tərəfdaşlarla yeni müqavilələr bağlamaqla kredit portfelinə diversifikasiya edir.

Xarici valyuta riski. Şirkət xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Rəhbərlik hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonunda, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Şirkət spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı törəmə alətlərlə əməliyyat aparmır.

Hesabat dövrünün sonuna Şirkətin məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	31 dekabr 2018			31 dekabr 2017		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>						
AZN	24,304,205	(12,957,844)	11,346,361	16,201,865	(7,556,590)	8,635,275
ABŞ dolları	628		628	628	-	628
Avro	440		440	690	-	690
Cəmi	24,305,273	(12,957,844)	11,347,429	16,203,183	(7,556,590)	8,636,593

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtiylə, hesabat dövrünün sonuna tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfi və ya zərərə, eləcə də kapitala təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
	Mənfi və ya zərərə təsir	Mənfi və ya zərərə təsir
ABŞ dollarınının 20% möhkəmlənməsi (2017: 20% möhkəmlənməsi)	126	126
ABŞ dollarınının 20% zəifləməsi (2017: 20% zəifləməsi)	(126)	(126)
Avronun 20% möhkəmlənməsi (2017: 20% möhkəmlənməsi)	88	138
Avronun 20% zəifləməsi (2017: 20% zəifləməsi)	(88)	(138)
Cəmi	-	-

Valyuta məzənnələrindəki belə dəyişikliklərin Şirkətin mənfi və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər yalnız Şirkətin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkət həssaslıq təhlili apararkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Şirkətin bu məlumatları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər olan müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Məlumatların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.
- Şirkət bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişəninə mümkün ola biləcək limitləri çərçivəsindəki dəyişikliklərin təsirini açıqlayır.

Faiz dərəcəsi riski. Şirkət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil aşağıda göstərilir. Cədvəldə Şirkətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

	Tələb ediləndək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	Faizsiz	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>						
31 dekabr 2018						
Cəmi maliyyə aktivləri	3,235,393	5,105,019	13,676,231	1,417,398	871,232	24,305,273
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,644,977)	(2,381,055)	(8,406,142)	(525,670)	-	(12,957,844)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri						
	1,590,416	2,723,964	5,270,089	891,728	871,232	11,347,429
31 dekabr 2017						
Cəmi maliyyə aktivləri	2,077,756	3,766,382	9,077,689	594,986	686,370	16,203,183
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(557,194)	(1,133,067)	(3,176,686)	(2,443,786)	(255,857)	(7,566,590)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri						
	1,520,562	2,633,315	5,901,003	(1,848,800)	430,513	8,636,593

Şirkət maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Şirkətin əsas idarəedici rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>İllik % dərəcəsi</i>	2018	2017
	AZN	AZN
Aktivlər		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	28%-34%	32-34%
Öhdəliklər		
Banklardan alınmış kreditlər	12-19%	12-19%
Tərəfdaşlara ödenilməli vəsaitlər	10.5%	-

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bütün digər maliyyə aktiv və öhdəlikləri üçün faiz hesablanır.

Coğrafi risk konsentrasiyası. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Şirkətin kredit fəaliyyətini yalnız Azərbaycan Respublikası ərazisində həyata keçirmişdir. Şirkətin bütün maliyyə aktiv və öhdəlikləri tam olaraq (100%) Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşmişdir ki, bu da bir bölgə üzrə əhəmiyyətli coğrafi konsentrasiyanı göstərir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən yerinə yetirilməsində Şirkətin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Şirkətin Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik riskini idarə etmək məqsədilə Şirkət aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Şirkətin likvidlik siyasəti aşağıdakıları özündə əks etdirir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Şirkətin strateji məqsədlərinə uyğun olan maliyyələşdirmə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və bununla, Şirkətin yerli və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının müəyyən vaxt çərçivəsində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması; və
- Müəyyən vaxt çərçivəsində aktiv və öhdəlik strukturunun davamlı monitorinqinin aparılması.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlərə müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti daxildir. Belə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	194,567	-	-	-	194,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	3,266,968	5,196,620	15,841,497	1,588,225	25,893,310
Sair maliyyə aktivləri	676,665	-	-	-	676,665
Cəmi	4,138,200	5,196,620	15,841,497	1,588,225	26,764,542
Öhdəliklər					
Banklardan alınmış kreditlər	(974,943)	(1,989,508)	(6,775,440)	(539,983)	(10,279,874)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	(278,739)	(613,847)	(2,033,042)	-	(2,925,628)
“Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	(366,473)	-	-	-	(366,473)
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	(134,477)	-	-	-	(134,477)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(1,754,632)	(2,603,355)	(8,808,482)	(539,983)	(13,706,452)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	2,383,568	2,593,265	7,033,015	1,048,242	13,058,090

"BOKT Embafinans" MMC

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>					
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	170,848	-	-	-	170,848
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,188,566	3,771,594	9,781,685	649,968	16,391,813
Sair maliyyə aktivləri	515,522	-	-	-	515,522
Cəmi	2,874,936	3,771,594	9,781,685	649,968	17,078,183
Öhdəliklər					
Banklardan alınmış kreditlər	(666,329)	(1,324,115)	(3,709,560)	(2,683,858)	(8,383,862)
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	(107,697)	-	-	-	(107,697)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(774,026)	(1,324,115)	(3,709,560)	(2,683,858)	(8,491,559)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	2,100,910	2,447,479	6,072,125	(2,033,890)	8,586,624

Şirkət likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Şirkət aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>					
31 dekabr 2018-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	4,106,625	5,105,019	13,676,231	1,417,398	24,305,273
Maliyyə öhdəlikləri	(1,644,977)	(2,381,055)	(8,406,142)	(525,670)	(12,957,844)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	2,461,648	2,723,964	5,270,089	891,728	11,347,429
31 dekabr 2017-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	2,764,126	3,766,382	9,077,689	594,986	16,203,183
Maliyyə öhdəlikləri	(813,051)	(1,133,067)	(3,176,686)	(2,443,786)	(7,566,590)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	1,951,075	2,633,315	5,901,003	(1,848,800)	8,636,593

22 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Rəhbərliyin fikrincə aktiv və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Şirkətin likvidlik riskinin idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, maliyyə təşkilatlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərle əvəz edilməsi imkanı, Şirkətin likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda mövcud maliyyə resurslarından istifadə likvidlik risklərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

23 Kapitalın idarə olunması

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Şirkətin fəaliyyətinin fasiləsizliyini və kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

24 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosesləri. Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Şirkətə qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Şirkətin Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Belə qanunvericilik və dəyişikliklər ilə bağlı rəhbərliyin mövqeləri müvafiq orqanlar tərəfindən mübahisələndirilə bilər. Bunun nəticəsində Şirkətə qarşı əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanı bilər.

Vergi yoxlamaları həmin yoxlamaların keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2018-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərti düzgündür və vergi qanunvericiliyi ilə bağlı Şirkətin mövqeyi dəyişilməyəcəkdir.

25 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilədiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərle qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərle qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

Ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

25 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərle ölçülməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2018		31 dekabr 2017	
	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avanslar				
- Korporativ kreditlər	424,117	424,117	509,179	509,179
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər - istehlak kreditləri	22,955,569	22,955,569	15,007,634	15,007,634
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər - biznes kreditləri	14,837	14,837	-	-
- İpoteka kreditləri	39,518	39,518	-	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri				
- Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	194,567	194,567	170,848	170,848
Sair maliyyə aktivləri:				
- Qarşı tərəflərdən alınacaq vəsaitlər	676,665	676,665	485,865	485,865
- Sair	-	-	29,657	29,657
CƏMI	24,305,273	24,305,273	16,203,183	16,203,183

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərle ölçülməyən öhdəliklərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2018		31 dekabr 2017	
	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Banklardan alınmış kreditlər				
- Banklardan alınmış kreditlər	9,665,078	9,665,078	7,310,733	7,310,733
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar				
- Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	2,791,816	2,791,816	-	-
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər				
- "Embawood" MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	366,473	366,473	34,497	34,497
- Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	134,477	134,477	73,200	73,200
Sair maliyyə öhdəlikləri	158,241	158,241	148,160	148,160
CƏMI	13,116,085	13,116,085	7,566,590	7,566,590

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, eləcə də tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlərin balans dəyəri belə maliyyə alətləri üzrə bazar şərtləri ilə bağlanan müqavilələrin qısamüddətli olmasına görə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir.

Cədvəldə 2-ci Səviyyə kateqoriyasına daxil edilmiş maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilinə əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə ilkin məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətoyuma modellərinə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar, banklardan alınmış kreditlər və buraxılmış borc qiymətli kağızların ədalətli dəyəri fərdi aktivlər/öhdəliklərlə bağlı planlaşdırılmış gələcək pul axınlarını müvafiq ilin sonuna olan bazar dərəcələrindən istifadə edərək müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri üzrə diskontlaşdırmaqla hesablanır.

26 Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi

BMHS 9 “Maliyyə alətləri” standartına uyğun olaraq, Şirkət maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında ölçülən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzvləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən	Cəmi
AKTİVLƏR		
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>		
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar</i>		
- KOS kreditləri	424,117	424,117
- İpoteka kreditləri	39,518	39,518
- İstehlak kreditləri	22,970,406	22,970,406
<i>Sair maliyyə aktivləri:</i>		
- Ticarət debitor borcları	676,665	676,665
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	24,110,706	24,110,706

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Şirkət BMS 39 “Maliyyə alətləri: tanınma və ölçülmə” standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirmişdir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün maliyyə aktivləri.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Şirkətin bütün maliyyə aktivləri kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına aid edilmişdir.

Şirkətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınmışdır.

27 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	22,734	155,000
Agentlik xərcləri	-	366,473
Sair öhdəliklər	13,373	1,617,999

27 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	10,432	383,389
Agentlik xərcləri	-	34,497
Sair öhdəliklər	50,352	1,527,542

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixində başa çatan illər üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə tanınmış məbləğlər aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Səhmdar
Agentlik xərcləri	-	215,417	-
İcarə xərcləri	-	83,721	6,120
Ezamiyyə xərcləri	666	-	-

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Səhmdar
Agentlik xərcləri	-	178,105	-
İcarə xərcləri	-	-	8,000
Ezamiyyə xərcləri	1,086	-	-

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2018 Xərclər	2017 Xərclər
Qısamüddətli ödənişlər	377,319	402,852

28 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

Şirkət 1 yanvar 2019-cu il tarixindən hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixə qədər olan dövr ərzində "Paşa Bank" ASC-yə 1,512,735 AZN, "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-yə isə 3,030,000 AZN məbləğində borcu geri ödəmişdir.

Şirkət hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 2,000,000 AZN həcmində 2,000 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqrazlar buraxmışdır. Bu emissiya Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində AZ2003020602 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyatata alınmışdır.

27 fevral 2019-cu il tarixində "Paşa Bank" ASC Şirkətə 12 ay müddətinə illik 11 faizlə 2,000,000 AZN məbləğində kredit xətti ayırmışdır.

29 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan müqayisəli dövrə tətbiq edilən və BMHS 9-a uyğun olaraq dəyişdirilən uçot siyasətləri aşağıda göstərilir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərde və ya amortizasiya edilmiş dəyərle qeydə alınır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınmış və dəyərsizləşmə üzrə zərərler maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə ("zərər hadisəsi") nəticəsində yarandıqda və bu zərər hadisəsi maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul axınlarının məbləğine və vaxtına etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən təsir göstərdikdə mənfəət və ya zərərdə tanınmışdır. Şirkət əhəmiyyətli olub-olmamasından asılı olmayaraq, fərdi şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olmadığı qənaətinə gəldikdə, həmin aktiv analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil etmiş və onların dəyərsizləşməsinə məcmu şəkildə təhlil etmişdir.

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Şirkətin nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçməsi statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Kredit üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər-hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzvləşməsi və bunun Şirkətin borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Kredit zərərinin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri kredit riski üzrə oxşar xüsusiyyətlərə görə qruplaşdırılmışdır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə şərtlərinə əsasən borcalanların ödəmə qabiliyyətini təsdiqləmişdir ki, bu da belə aktivlərlə bağlı gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilməsi üçün uyğun olmuşdur.

Kredit zərəri məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcminə dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilmişdir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənmişdir.

Amortizasiya edilmiş dəyərle əks etdirilən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivini ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda və ya bu şərtlər borcalanın və ya emitentin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişdikdə, dəyərsizləşmə şərtlərinin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən ölçülmüşdür. Şərtlərinə yenidən baxılmış aktivin tanınmasının dayandırılması zamanı risk və faydalar əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdikdə, yeni aktiv ədalətli dəyərle tanınmışdır. Bu, adətən ilkin və yeni gözlənilən nağd pul axınlarının cari dəyərləri arasındakı fərq əhəmiyyətli olduqda müşahidə olunmuşdur.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərler istisna olmaqla) bərabərləşdirmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərler ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivini üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəflər çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

Kredit üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azaldıqda və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edildikdə əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə qaytarılmışdır.

29 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti (davamı)

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə, onlar aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinmişdir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin qaytarılması il üzrə mənfəət və ya zərərdə dəyərsizləşmə üzrə zərərin azaldılması kimi uçota alınmışdır.

Gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Şirkət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Şirkətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Şirkət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar bərpa edile bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyərsizləşməni müəyyən etmək üçün gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması zamanı istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirləri hesablanır.

Bütün digər komissiya gəlirləri və sair gəlirlər adətən tamamlanma dərəcəsindən asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Tamamlanma dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin ümumi göstərilməli olan xidmətlərə nisbəti kimi müəyyən edilir.